

Octubre 2026

REPTES I PROPOSTES

Informe i diagnòstic sectorial del teixit empresarial de la província d'Alacant.

CEV ALICANTE

Índex

01 **INTRODUCCIÓ** 4
La CEV i la seua labor provincial
Metodologia de treball per a l'elaboració de l'informe sectorial

02 **INFORME DEL SECTOR AGRARI I AGROALIMENTARI** 7
Situació actual en la província d'Alacant
Punts més crítics que afecten el sector
Propostes de millora

03 **INFORME DEL SECTOR INDUSTRIAL (METALL, PLÀSTIC, CALÇAT I JOGUINA)** 12
Situació actual en la província d'Alacant
Punts més crítics que afecten el sector
Propostes de millora

04 **INFORME DEL SECTOR DE LES ENERGIES RENOVABLES I L'EFICIÈNCIA ENERGÈTICA** 25
Situació actual en la província d'Alacant
Punts més crítics que afecten el sector
Propostes de millora

05 **INFORME DEL SECTOR DE LA CONSTRUCCIÓ** 29
Situació actual en la província d'Alacant
Punts més crítics que afecten el sector
Propostes de millora

06 **INFORME DEL SECTOR DEL COMERÇ** 33
Situació actual en la província d'Alacant
Punts més crítics que afecten el sector
Propostes de millora

CEV ALICANTE

07 **INFORME DEL SECTOR DE L'HOSTALERIA** 38
Situació actual en la província d'Alacant
Punts més crítics que afecten el sector
Propostes de millora

08 **INFORME DEL SECTOR DEL TURISME** 43
Situació actual en la província d'Alacant
Punts més crítics que afecten el sector
Propostes de millora

09 **INFORME DEL SECTOR DE LA LOGÍSTICA I EL TRANSPORT** 47
Situació actual en la província d'Alacant
Punts més crítics que afecten el sector
Propostes de millora

10 **INFORME DEL SECTOR DE LA INNOVACIÓ I LA DIGITALITZACIÓ** 51
Situació actual en la província d'Alacant
Punts més crítics que afecten el sector
Propostes de millora

11 **CONCLUSIONS** 55
Reptes comuns i fortaleses de la província
Prioritats d'actuació

CEV ALICANTE

La Confederació Empresarial de la Comunitat Valenciana (CEV) és l'organització empresarial més representativa a escala autonòmica i constituïx la veu comuna de les empresàries i els empresaris davant de les institucions públiques i la societat civil. La seua finalitat principal és defendre i promoure els interessos generals del teixit productiu, i garantir un marc adequat per al desenvolupament de l'activitat econòmica i empresarial.

Integrada per associacions sectorials i territorials, federacions empresarials i més d'un centenar d'empreses, la CEV actua com a interlocutora acreditada en els àmbits provincial, autonòmic, nacional i europeu.

La seua participació en organismes com CEOE, CEPYME o Business Europe reforça la seua capacitat d'influència i situa la Comunitat Valenciana en els principals espais de diàleg social i de presa de decisions.

La Confederació orienta la seua activitat a la defensa del sistema d'iniciativa privada, la millora de la competitivitat, el foment de l'emprenedoria i l'impuls d'un creixement econòmic sostenible. Entre les seues funcions destaquen l'elaboració de propostes en matèria econòmica, laboral i social; la participació en meses de diàleg i fòrums institucionals; la defensa d'infraestructures i polítiques públiques que afavorisquen l'activitat empresarial; i l'impuls a la innovació, la formació i la responsabilitat social corporativa.

A través de les seues comissions de treball —que abasten àrees clau com ara indústria, infraestructures, innovació, relacions laborals, energia, desenvolupament sostenible o turisme—, la CEV analitza, debat i formula posicionaments estratègics que permeten traslladar a les administracions la perspectiva empresarial de manera rigorosa i coordinada.

Així mateix, la Confederació exercix un paper fonamental en la cohesió del teixit empresarial de la Comunitat Valenciana: genera sinergies, acompanya les associacions i empreses que la integren i actua com a altaveu dels seus projectes, èxits i necessitats. El seu compromís amb la unitat empresarial es reflectix en la reivindicació contínua de polítiques que enfortisquen la competitivitat i en la defensa activa dels interessos econòmics i socials del territori.

LA LABOR DE CEV ALACANT EN EL MARC PROVINCIAL

D'acord amb els Estatuts de la Confederació Empresarial de la Comunitat Valenciana (CEV), l'organització s'estructura territorialment en tres CEV provincials —Alacant, Castelló i València— que actuen com a òrgans de representació, coordinació i acció empresarial en el seu àmbit territorial respectiu.

En este marc, CEV Alicante exercix la representació formal de la Confederació en la província, assegura la defensa dels interessos empresarials i sectorials específics del territori i canalitza les prioritats i necessitats del teixit productiu alacantí davant de la Confederació i de les institucions públiques corresponents.

Les CEV provincials, i per tant CEV Alicante, tenen atribuïdes funcions essencials: promoure i orientar l'activitat de la Confederació en el seu àmbit provincial, vetlar per la correcta aplicació dels programes d'actuació i traslladar a la Junta Directiva les iniciatives, inquietuds i projectes estratègics vinculats al desenvolupament econòmic del seu territori.

Així mateix, CEV Alicante pot adoptar acords propis per a la defensa dels interessos empresarials i sectorials que afecten exclusivament la província, i reforça així el seu paper com a plataforma d'interlocució econòmica i social de referència a Alacant.

Metodologia de treball

Per a l'elaboració d'este informe s'ha dut a terme un procés d'anàlisi, complementat amb una enquesta dirigida a les associacions i empreses integrades en els principals sectors representats en CEV Alicante. Esta consulta, feta específicament per a este estudi, ha permés recopilar informació actualitzada, contrastada i directament vinculada a la realitat econòmica i laboral de la província. Els resultats obtinguts constituïxen una base empírica sòlida que reforça el rigor del document i asseguren que les conclusions i recomanacions que ací es presenten reflectisquen amb precisió les necessitats, tendències i prioritats del teixit empresarial alacantí.

INFORME SECTORIAL
AGRARI I AGROALIMENTARI

1. SITUACIÓ ACTUAL EN LA PROVÍNCIA D'ALACANT

El sector agrari de la província d'Alacant travessa una crisi estructural prolongada, caracteritzada per un creixement «zero», la pèrdua de renda agrària, l'abandonament d'explotacions i l'absència de relleu generacional. Malgrat la seua importància en la producció d'aliments i el seu paper multifuncional —econòmic, ambiental, social i territorial—, l'activitat agrària es troba en una situació de fragilitat que compromet la seua continuïtat.

La conjuntura actual està marcada per tres grans problemes estructurals:

1. Escassetat d'aigua i falta de seguretat hídrica, amb un dèficit estructural que afecta especialment la Vega Baixa. La incertesa sobre la continuïtat del transvasament Tajo-Segura i els elevats costos de l'aigua dificulten el manteniment d'un regadiu sostenible.

2. Preus baixos en origen i desequilibris en la cadena alimentària, que impedixen a agricultores i agricultors cobrir costos mentre altres baules obtenen la major part del valor afegit.

3. Decisions geopolítiques i normativa europea que imposen restriccions productives (Pacte Verd, PAC, reducció de fitosanitaris, zones no productives...) sense garantir mecanismes reals d'adaptació, i generen pèrdues de competitivitat davant de països tercers.

A més, el sector suporta **altres factors que agreugen la seua situació:**

-Increment dels costos de producció (mà d'obra, energia, aigua, fertilitzants i fitosanitaris).

-Falta de mà d'obra agrària i dificultat creixent per a cobrir campanyes.

-Climatologia adversa, amb fenòmens extrems cada vegada més freqüents.

-Minifundisme i falta de dimensió, que limiten la capacitat inversora.

-Competència de mercat amb una gran distribució que pressiona els preus a la baixa.

-PAC poc adaptada a l'agricultura mediterrània i excessiva càrrega burocràtica.

-Plagues importades de països tercers i falta de matèries actives per a combatre-les.

-Fauna silvestre que genera danys cada vegada més grans en les explotacions.

-Agricultura a temps parcial, que distorsiona els preus i desincentiva la professionalització.

PUNTS MÉS CRÍTICS QUE AFECTEN EL SECTOR AGRARI

Productes de tercers països

que no complixen els mateixos estàndards europeus mediambientals, laborals o fitosanitaris, i generen una clara situació de competència deslleial.

Agricultura mediterrània

Vertebra el territori, fixa població rural, conserva el paisatge, protegix davant dels incendis, contribuïx a la biodiversitat i genera sinergies amb el turisme.

30 anys

La renda agrària real està per davall de la de fa 30 anys, raó per la qual l'agricultura no és hui igual de sostenible econòmicament, condició indispensable per a garantir també la sostenibilitat ambiental i social.

Més atenció pública

Polítiques realistes adaptades al territori mediterrani i la defensa ferma d'infraestructures estratègiques com el transvasament Tajo-Segura, del funcionament del qual depén més del 34 % de la superfície de cultiu de la província i prop del 70 % de la producció hortofructícola destinada a l'exportació.

2. PROPOSTES DE MILLORA DEL SECTOR

Les propostes s'estructuren a partir del diagnòstic comú del sector i de les solucions desenvolupades en el document tècnic d'ASAJA Alacant.

2.1. Garantir la seguretat hídrica mitjançant un Pla Integral d'Infraestructures Hídriques.

- Mantindre la continuïtat del transvasament Tajo-Segura amb les regles d'explotació i els cabals ecològics actuals, com a infraestructura estratègica per a la província.

- Desenvolupar un Pla Integral d'Infraestructures Hidràuliques que incloga:
  - Regulació eficient de les aigües superficials.
  - Impuls a la depuració i la dessalació a preus assumibles.
  - Augment de la reutilització d'aigües depurades.
  - Optimització d'aqüífers i captacions subterrànies.
  - Noves infraestructures d'emmagatzematge.
  - Educació en l'estalvi i la gestió eficient de l'aigua.

- Assegurar la governança de l'aigua amb criteris tècnics, equitatius i no polítics.

2.2. Millorar la rendibilitat agrària i el funcionament de la cadena alimentària

- Fer complir de manera efectiva la Llei de la cadena alimentària i les seues reformes, i garantir preus en origen que cobrisquen costos.

- Reforçar el paper de l'AICA i dotar-la de recursos per a inspecció i sancions.
- Promoure contractes justos entre la producció i la distribució, i limitar pràctiques abusives com la venda a pèrdues o els terminis de pagament excessius.
- Impulsar estructures de comercialització més competitives (cooperació, OPFH, cooperatives de segon grau).

2.3. Defensa de la reciprocitat i revisió de la política agrícola europea

- Exigir clàusules espill en tots els acords comercials amb països tercers.
- Reforçar els controls fitosanitaris en duanes amb criteris homogenis en la UE.
- Garantir la disponibilitat de matèries actives eficaces davant de noves plagues.
- Adaptar la PAC i el Pacte Verd a l'agricultura mediterrània, equilibrant sostenibilitat i viabilitat econòmica.
- Simplificar dràsticament la burocràcia associada a sol·licituds, controls i ecoesquemes.

2.4. Competitivitat i innovació agrària
Afavorir la innovació en patrons, varietats, reg eficient, digitalització i tecnologies d'agricultura de precisió.

- Impulsar la modernització de les explotacions i l'augment de la seua dimensió mitjançant incentius a la integració i la cooperació.
- Reforçar la investigació en sanitat vegetal adaptada al clima mediterrani.

2.5. Mà d'obra agrària i relleu generacional

- Dissenyar un pla integral per a atraure i formar mà d'obra, que incloga:

1. FP agrària especialitzada.
2. Programes de contractació en origen.
3. Incentius a la incorporació de jóvens i dones.

- Impulsar ajudes a la incorporació de jóvens, reducció de càrregues fiscals i accés a la terra.
- Millorar les condicions laborals i l'estabilitat per a retindre les persones treballadores.

2.6. Simplificació administrativa i fiscal

- Reduir la pressió fiscal sobre les explotacions agràries i ajustar-la als ingressos reals.

- Simplificar tràmits de la PAC, assegurances agràries, autoritzacions i controls.
- Crear finestretes úniques agràries que reduïsquen la burocràcia i els temps de gestió.

2.7. Millora del sistema d'assegurances agràries i gestió de riscos climàtics

- Adaptar el Pla Nacional d'Assegurances Agràries a les noves realitats climàtiques i productives del sud-est espanyol.
- Ampliar les cobertures davant de fenòmens meteorològics extrems i de la fauna silvestre.
- Impulsar assegurances amb primes assequibles per a xicotetes explotacions.

2.8. Dimensió territorial, despoblament i multifuncionalitat del sector

- Reforçar el paper del sector primari com a vertebrador del territori rural.
- Promoure programes de rehabilitació rural vinculats a l'agricultura, la innovació i el turisme gastronòmic o cultural.
- Valorar l'activitat agrària com a eina contra els incendis, de conservació ambiental i de sostenibilitat social.

2.9. Defensa activa del sector i sensibilització social

- Impulsar campanyes públiques que reconeguen el paper estratègic del sector agrari.
- Generar aliances entre el sector agrari, turístic, educatiu i social per a reforçar-ne la visibilitat.
- Fomentar la participació del CESPA i d'altres institucions en la defensa del transvasament Tajo-Segura com a causa comuna del territori.

INFORME SECTORIAL
INDÚSTRIA

1. SITUACIÓ ACTUAL EN LA PROVÍNCIA D'ALACANT

La indústria de la província d'Alacant és un dels pilars estructurals de la seua economia, i combina una sòlida base manufacturera tradicional amb un procés progressiu de modernització i diversificació cap a activitats de més valor afegit. Sectors històrics com el calçat, el metall, el plàstic i la joguina han configurat durant dècades un model productiu intensiu en coneixement tècnic, amb vocació exportadora i un fort arrelament territorial.

Este teixit industrial no sols genera ocupació estable i qualificada, sinó que vertebra comarques senceres, articula cadenes de valor completes i projecta la marca Alacant en els mercats internacionals. Al mateix temps, la indústria provincial es troba immersa en una transició estructural marcada per la digitalització, l'automatització, la sostenibilitat, la reorganització de les cadenes de subministrament i la competència global creixent. La província afronta així un doble repte estratègic: d'una banda, reforçar la competitivitat dels seus sectors industrials consolidats; de l'altra, acompanyar-ne l'evolució cap a models més tecnològics, sostenibles i de més dimensió empresarial.

La consolidació d'ecosistemes industrials especialitzats i la connexió entre sectors tradicionals i activitats emergents posicionen Alacant com un territori amb capacitat per a evolucionar des d'una indústria manufacturera exportadora cap a una indústria avançada i innovadora.

En este context, els principals subsectors industrials presenten una situació heterogènia, però compartixen necessitats comunes en matèria de modernització tecnològica, formació especialitzada, finançament, internacionalització i infraestructures adequades.

INDÚSTRIA DEL METALL

Es tracta d'un sector amb un gran pes estructural, però en retrocés conjuntural: en els últims mesos s'ha registrat una caiguda de l'activitat industrial, motivada per la desacceleració de la demanda internacional, l'increment dels costos energètics i logístics, i un context d'elevada incertesa econòmica global.

Esta situació pressiona els marges de les empreses i alenteix la inversió, especialment en modernització i digitalització.

En els últims exercicis, el sector ha experimentat una desacceleració de l'activitat derivada de:

- Caiguda de la demanda industrial en alguns mercats europeus.
- Increment dels costos energètics i de les matèries primeres (acer, alumini).
- Incertesa econòmica internacional.
- Retards en la inversió pública i industrial.

Malgrat això, manté una base empresarial sòlida i una elevada especialització tècnica en determinats nínxols productius.

A favor seu compta amb:

- Sector transversal amb impacte en múltiples cadenes de valor.
- Àmplia xarxa de pimes especialitzades i empreses familiars amb una alta experiència tècnica.
- Capacitat d'adaptació a projectes a mida.
- Potencial de connexió amb sectors estratègics (renovables, automoció, aeroespacial).
- Cultura industrial consolidada i coneixement acumulat.

PUNTS MÉS CRÍTICS QUE AFECTEN EL SECTOR DEL METALL

elevada **dependència**

de l'evolució d'altres sectors industrials.

increment sostingut de **costos**

energètics i de materials.

escassetat de **mà d'obra qualificada**

(soldadura, mecanitzat, perfils tècnics especialitzats).

Dificultat de **finançament**

per a la modernització tecnològica.

competència **internacional**

en fabricació estàndard de baix cost.

2.1 PROPOSTES DE MILLORA PER A LA INDÚSTRIA DEL METALL

- Impulsar la modernització tecnològica mitjançant ajudes a l'automatització, la robotització i la fabricació avançada.
- Reforçar l'FP industrial especialitzada (soldadura, mecanitzat, fabricació mecànica, manteniment industrial).
- Fomentar la integració del sector en cadenes de valor estratègiques (renovables, aeroespacial, mobilitat elèctrica).
- Facilitar l'accés al finançament per a la inversió en maquinària d'alta precisió.
- Promoure projectes col·laboratius i agrupacions empresarials per a guanyar escala.
- Impulsar comunitats energètiques industrials per a reduir l'impacte del cost elèctric.
- Millorar les infraestructures industrials i el sòl disponible en zones amb una alta concentració empresarial.

INDÚSTRIA DEL PLÀSTIC

La Foia de Castalla és un dels nuclis industrials més consolidats de la província. En 2024-2025 reunix al voltant de 1.120 empreses, de les quals unes 401 (36 %) pertanyen a la indústria manufacturera. La indústria concentra aproximadament el 67 % de la facturació del territori comarcal i el 65 % de l'ocupació, la qual cosa confirma el paper del sector com a autèntic eix vertebrador de l'economia local.

En 2023 es van assolir 2.366 milions d'euros de facturació, amb un creixement del 2 %. L'exportació, tot i no ser dominant, representa un 17 % de la producció i genera un superàvit exterior de 155 milions d'euros. A més, hi ha un teixit competitiu amb empreses de grandària mitjana capaces d'invertir i d'abordar processos de modernització.

PUNTS MÉS CRÍTICS QUE AFECTEN EL SECTOR DEL PLÀSTIC

elevada **dependència**

de la indústria manufacturera, i això fa que la nostra economia siga més fràgil quan hi ha crisis en algun sector o problemes en les cadenes de subministrament internacionals.

falta de infraestructures **industrials**

especialment sòl disponible i millors connexions logístiques, que són essencials perquè les empreses puguen créixer i competir.

baixa **exportació**

Poques empreses venen fora d'Espanya (només un 13 % ho fa), i això limita les oportunitats de creixement i ens fa més vulnerables quan baixa la demanda interna.

Dificultat de **finançament**

per a la modernització tecnològica i la innovació de les empreses.

increment sostingut de **costos**

energia, matèries primeres, transport i també costos laborals.

Malgrat estos reptes, la indústria del plàstic manté una cultura empresarial sòlida, una forta capitalització i un dinamisme que la situen com un dels sectors productius més potents de la indústria alacantina.

2.2 PROPOSTES DE MILLORA PER A LA INDÚSTRIA DEL PLÀSTIC

- Impulsar projectes de reciclatge avançat i economia circular.
- Afavorir la transició cap a bioplàstics i materials sostenibles.
- Donar suport a la internacionalització sectorial específica.
- Facilitar finançament per a l'automatització i la digitalització.
- Planificar sòl industrial especialitzat.
- Fomentar sinergies amb la joguina, l'automoció i altres sectors industrials.

INDÚSTRIA DEL CALÇAT

La indústria del calçat és un dels pilars estratègics de l'economia de la província d'Alacant: concentra un percentatge elevat de la producció nacional i és el principal sector exportador del territori. L'eix Elx–Elda–Petrer–Villena conforma un ecosistema industrial complet que integra fabricació, components, disseny, adobats, maquinària i comercialització internacional.

En l'últim exercici el sector ha mostrat resiliència i ha mantingut les exportacions estables en el primer semestre, encara que amb una moderació posterior derivada de:

- Incertesa aranzelària als EUA.
- Desacceleració del consum a Europa.
- Alentiment econòmic a la Xina.
- Canvis en els hàbits de consum.
- Competència internacional basada en el preu.

La part productiva (fabricants i components) és la més afectada per l'increment dels costos energètics, laborals i de matèries primeres, i per la pressió sobre els marges.

A favor seu compta amb:

- Alta orientació exportadora i presència internacional consolidada.
- Marca associada a qualitat, disseny i moda.
- Ecosistema industrial complet i especialitzat.
- Capacitat d'adaptació a les tendències.
- Avanços en digitalització, automatització i sostenibilitat.
- Diversificació progressiva cap a nous mercats.

PUNTS MÉS CRÍTICS QUE AFECTEN EL SECTOR DEL CALÇAT

exigències **normatives**
en sostenibilitat i traçabilitat.

elevada **dependència**
de determinats mercats exteriors.

increment sostingut de **costos**

escassetat de **mà d'obra qualificada**
i relleu generacional

competència **internacional**
en fabricació de baix cost.

2.3 PROPOSTES DE MILLORA PER A LA INDÚSTRIA DEL CALÇAT

1. Reforçar la internacionalització i la diversificació de mercats
Intensificar el suport institucional a l'obertura i consolidació en mercats estratègics fora de la UE amb la finalitat de reduir la dependència de mercats.

2. Impulsar la modernització productiva i la digitalització industrial
Establir línies específiques d'ajudes per a l'automatització, la robotització i la millora de processos productius.

3. Donar suport a la incorporació d'eines d'anàlisi de dades per a optimitzar la planificació i els costos.

4. Innovació en sostenibilitat i economia circular, fomentant projectes d'investigació en materials sostenibles, reciclables o de menor impacte ambiental.

5. Formació especialitzada i relleu generacional.

6. Millora de l'accés al finançament, amb línies de finançament específiques per a la modernització industrial intensiva en mà d'obra.

7. Reforç de la cadena de valor completa, incloent-hi fabricants de components, adobats i auxiliars en tots els programes de suport sectorial.

8. Millora de l'entorn industrial i les infraestructures, ampliant i modernitzant el sòl industrial en zones estratègiques. A més, millorar les connexions logístiques amb el port, l'aeroport i el Corredor Mediterrani.

INDÚSTRIA DE LA JOGUINA

La indústria de la joguina, concentrada principalment a la Foia de Castalla (Ibi, Onil, Castalla i Tibi), és un dels sectors industrials històrics més emblemàtics de la província d'Alacant. Es tracta d'un sector amb una forta tradició exportadora, un alt grau d'especialització productiva i un ecosistema empresarial que integra fabricació, disseny, motles, components, embalatge i logística.

Esta indústria ha evolucionat des d'un model productiu intensiu en mà d'obra cap a un model més tecnificat, en què el disseny, la innovació i la diferenciació del producte adquirixen un paper estratègic.

El sector joguetaire alacantí combina empreses de grandària mitjana amb una àmplia xarxa de pimes especialitzades que treballen tant amb marca pròpia com per a tercers. Una part significativa de la producció es destina a l'exportació, especialment a mercats europeus, encara que també té presència a l'Amèrica Llatina, l'Orient Mitjà i altres destinacions internacionals.

L'activitat del sector està marcada per una forta estacionalitat: bona part de la facturació es concentra en la campanya de Nadal i Reis, la qual cosa exigix una planificació financera i productiva molt ajustada.

En els últims anys, el sector ha treballat activament en la diversificació dels calendaris comercials, ampliant campanyes vinculades a altres èpoques de l'any i desenvolupant noves línies de producte.

PUNTS MÉS CRÍTICS QUE AFECTEN EL SECTOR DE LA JOGUINA

canvis en els **hàbits de consum**

amb més pes de l'oci digital.

increment de costos **energètics**

de matèries primeres plàstiques i laborals.

reducció de la **natalitat**

a Europa, que impacta directament en la demanda.

exigències **normatives**

en seguretat, sostenibilitat i traçabilitat

competència **internacional**

La forta competència asiàtica en productes de baix cost.

El sector manté fortaleses estratègiques:

- Capacitat de disseny propi i desenvolupament de marca.
- Adaptació a nínxols de valor afegit (joguina educativa, sostenible, tecnològica).
- Flexibilitat productiva i experiència exportadora.
- Integració amb la indústria del plàstic i del motle.

2.4 PROPOSTES DE MILLORA PER A LA INDÚSTRIA DE LA JOGUINA

- Impulsar la innovació en disseny, sostenibilitat i digitalització del producte.
- Donar suport a la diversificació cap a mercats exteriors amb més creixement demogràfic.
- Fomentar la integració amb indústries complementàries (plàstic, embalatge, electrònica).
- Reforçar les ajudes per a la modernització de maquinària i l'automatització.
- Promoure campanyes de valorització de la joguina fabricada a Espanya com a producte segur i de qualitat.

INFORME SECTORIAL
ENERGIES RENOVABLES I EFICIÈNCIA ENERGÈTICA

1. SITUACIÓ ACTUAL EN LA PROVÍNCIA D'ALACANT

El sector de les energies renovables i l'eficiència energètica l'hem identificat en tres parts:

1. Automoció / mobilitat elèctrica
2. Energia solar fotovoltaica i transició energètica
3. Economia circular / gestió de residus i simbiosi industrial

El sector de les energies renovables i l'eficiència energètica en la província d'Alacant es troba en una fase de clar auge i transformació, estretament lligada a la transició ecològica, l'electrificació de l'economia i l'aplicació del Pacte Verd Europeu.

D'una banda, el sector de l'automoció i la distribució de components viu una transició accelerada cap a la mobilitat elèctrica, impulsada pel creixement dels vehicles electrificats i per les noves normatives de sostenibilitat. Les matriculacions de vehicles elèctrics creixen a ritmes superiors al 50 % en 2025, i la indústria de l'automoció —fabricació de vehicles, components i serveis associats— continua representant una part molt rellevant del PIB i de les exportacions espanyoles. Esta transformació exigix adaptar catàlegs, cadenes de subministrament i servicis de postvenda a components específics del vehicle elèctric (bateries, electrònica de potència, gestió de residus perillosos, logística i seguretat en el transport).

Paral·lelament, el sector de l'energia solar fotovoltaica en la província d'Alacant travessa un moment d'expansió i maduresa, i es consolida com un dels pilars del nou model energètic. La província compta amb un teixit empresarial especialitzat (enginyeries, instal·ladores, promotores, distribuïdores) que opera tant en autoconsum residencial i industrial com en plantes connectades a la xarxa, i genera ocupació qualificada i dinamitza la indústria auxiliar (estructures, cablejat, obra civil, electrònica).

La Comunitat Valenciana se situa entre les regions amb més potència d'autoconsum, amb un fort desenvolupament de comunitats energètiques.
Les grans corporacions ja s'adapten a les noves exigències en matèria de gestió de residus, canvi climàtic i responsabilitat social derivades del Pacte Verd i de la nova normativa de residus i sòls contaminats. A partir de 2028, moltes d'estes empreses estaran obligades a complir un conjunt més ampli de requeriments normatius, la qual cosa augmentarà la pressió reguladora si no s'articulen solucions col·lectives.

PUNTS MÉS CRÍTICS QUE AFECTEN EL SECTOR DE L'ENERGIA

riscos de **saturació** de xarxa

curtailment i caigudes de preu en moments d'alta generació renovable i baixa demanda, que poden comprometre la viabilitat econòmica dels projectes.

Limitació de **xarxa i punts de connexió**

tant per a evacuar energia renovable com per a atendre la demanda creixent d'electrificació (indústries, transport, centres de dades).

incertesa **reguladora**

i complexitat administrativa, amb tramitacions lentes i heterogènies per a projectes d'autoconsum, plantes en xarxa, autoritzacions ambientals o llicències industrials.

Competència **internacional**

La forta competència asiàtica en productes de baix cost.

escassetat de **mà d'obra qualificada**

personal instal·lador i tècnic d'O&M, especialistes en electricitat, obra civil, digitalització i servicis lligats a la mobilitat elèctrica

pressió tecnològica i de costos **energètics**

en projectes de revalorització de residus i economia circular, especialment en sectors com el tèxtil, on la innovació tecnològica és clau però requerix inversió.

En conjunt, el sector d'energies renovables i eficiència energètica apareix com a estratègic per a la competitivitat i la sostenibilitat de la província, amb una base empresarial sòlida i un clar potencial de creixement, però condicionat per colls de botella reguladors, tècnics i de talent que en poden frenar el desplegament si no s'aborden de manera coordinada.

2. PROPOSTES DE MILLORA DEL SECTOR DE LES ENERGIES RENOVABLES I L'EFICIÈNCIA ENERGÈTICA

A partir del diagnòstic anterior i de les respostes recollides, es plantegen les línies de millora següents per a reforçar el paper del sector en la província d'Alacant:

1. Accelerar la transició energètica amb un marc regulador estable i àgil

- Establir un marc normatiu clar i previsible per a l'autoconsum, l'emmagatzematge, les comunitats energètiques i les plantes renovables connectades a la xarxa.
- Crear finestretes úniques energètiques a escala autonòmica i local que simplifiquen i unifiquen els tràmits de llicències, autoritzacions i informes sectorials.
- Digitalitzar la tramitació (plataformes telemàtiques úniques) per a reduir terminis i donar seguretat jurídica a les inversions.

2. Reforçar la xarxa elèctrica i la capacitat d'integració renovable

- Impulsar inversions en xarxes de distribució i transport per a descongestionar zones industrials i rurals amb limitacions d'accés.
- Prioritzar projectes d'emmagatzematge energètic (bateries) en polígons, indústries i grans centres de consum, que permeten aplanar la corba de preus i evitar la inviabilitat de projectes per curtailment.
- Fomentar el disseny de projectes «grid-friendly» (control de rampa, gestió de tensió, curtailment intel·ligent) alineats amb l'evolució del PO 7.4 i els servicis d'estabilitat de la xarxa.

3. Impulsar l'autoconsum, les comunitats energètiques i l'eficiència en les pimes

- Establir programes específics de suport a l'autoconsum residencial, industrial i terciari, amb un focus especial en les pimes.
- Facilitar la creació i el finançament de comunitats energètiques locals.
- Mantindre i estendre les bonificacions fiscals (IBI, ICIO o altres) per a accelerar el retorn de la inversió, sobretot en el segment residencial i de xicoteta empresa.
- Acompanyar les pimes en l'adaptació a la nova normativa de residus, economia circular i RSE.

4. Desenvolupament industrial i cadena de valor local

- Fomentar la industrialització local associada a les renovables.
- Promoure la participació d'empreses alacantines en fires, clústers i projectes nacionals i internacionals, i visibilitzar-ne el caràcter industrial i tecnològic.
- Potenciar sinergies entre empreses del sector energètic, l'automoció, la logística i la construcció per a consolidar Alacant com a referent logístic i tecnològic vinculat a la transició energètica.

5. Economia circular i gestió de residus

- Planificar des d'ara sistemes de gestió i reciclatge de panells, bateries i residus associats, anticipant el volum que es generarà en la pròxima dècada.
- Impulsar projectes de simbiosi industrial i regional que connecten empreses de sectors diferents per a valoritzar residus comuns i reduir costos individuals.
- Aprofitar la nova normativa europea de residus i sòls contaminats com una oportunitat per a generar nous models de negoci circulars, i no sols com una càrrega.

6. Suport institucional i col·laboració publicoprivada

- Reforçar la interlocució entre les empreses del sector i les administracions públiques.
- Millorar la gestió dels fons europeus i dels programes de suport per a la modernització, l'R+D i el desplegament de renovables, simplificant requisits i prioritzant projectes d'alt impacte territorial.

INFORME SECTORIAL
CONSTRUCCIÓ

1. SITUACIÓ ACTUAL EN LA PROVÍNCIA D'ALACANT

El sector de la construcció en la província d'Alacant travessa un moment en què l'activitat es manté, però marcat per tensions molt importants. Encara que continua sent un motor clau per a l'ocupació, la inversió i el desenvolupament territorial, les empreses s'enfronten a greus dificultats estructurals que en condicionen l'estabilitat i la capacitat de creixement.

El repte més urgent és la falta de mà d'obra qualificada, un problema que afecta tots els nivells professionals: des d'oficis bàsics fins a perfils tècnics mitjans i superiors. Esta escassetat s'ha agreujat després de la DANA de 2024 a València, que va desviar personal, maquinària i materials cap a les zones afectades i va reduir encara més els recursos disponibles a Alacant.

El sector també patix una forta pujada dels costos dels materials, amb increments superiors al 15 % en menys d'un any, especialment en obres relacionades amb emergències climàtiques. A això se suma un greu desequilibri entre els preus de licitació pública i els costos reals d'execució, ja que molts concursos es redacten amb preus obsolets. La situació és especialment crítica en les obres de la DANA, que no entren en els mecanismes de revisió de preus perquè no superen l'any de duració, i deixen moltes pimes constructores en risc d'inviabilitat.

Un altre dels grans problemes és l'escassa execució dels pressupostos públics, que alenteix l'obra pública i genera incertesa empresarial. La província continua sent la penúltima d'Espanya en inversió estatal, la qual cosa agreuja el dèficit històric en infraestructures de transport, connectivitat, protecció davant de fenòmens meteorològics extrems i desenvolupament territorial equilibrat.

Malgrat això, el sector demostra resiliència i capacitat d'adaptació. Moltes empreses avancen en digitalització, industrialització i sostenibilitat, amb la incorporació de models com BIM, Lean, Project o prefabricació, i participen en programes de rehabilitació energètica i economia circular.

En definitiva, el sector es troba en un moment decisiu: amb activitat, però amenaçat per la falta de personal, l'augment dels costos, la baixa inversió pública i la burocràcia. El seu futur dependrà d'aconseguir combinar modernització tecnològica, sostenibilitat i estabilitat econòmica per a poder mantindre ocupació de qualitat i garantir l'execució d'infraestructures estratègiques per a la província.

PUNTS MÉS CRÍTICS QUE AFECTEN EL SECTOR DE LA CONSTRUCCIÓ

baixa execució **pressupostària**

i insuficient inversió pública. Limita l'estabilitat del sector i la seua capacitat de creixement.

escassetat de **mà d'obra qualificada**

És el principal coll de botella operatiu del sector.

Desequilibri en la **contractació**

pública i revisió de preus. Genera inseguretat econòmica i retrau la participació empresarial en concursos.

increment de costos **energètics i materials**

Afecta directament la viabilitat econòmica de les obres adjudicades.

Impacte del **canvi climàtic**

Obliga a adaptar el model constructiu i la planificació urbanística.

Burocràcia **lentitud administrativa**

Incrementa els costos indirectes i alenteix l'activitat.

2. PROPOSTES DE MILLORA DEL SECTOR DE LA CONSTRUCCIÓ

A partir del diagnòstic del sector i de les necessitats traslladades per FOPA, es plantegen les propostes de millora següents per a reforçar la competitivitat, l'estabilitat i la capacitat de creixement de la construcció en la província:

1. Impulsar una planificació inversora estable i recuperar la inversió pública:

- Revertir el dèficit històric d'Alacant com a penúltima província en inversió estatal.
- Activar una programació plurianual d'infraestructures estratègiques:

1. Corredor Mediterrani.
2. Connexions ferroviàries i viàries amb l'aeroport, el port i els polígons.
3. Millora dels eixos logístics metropolitans.

- Prioritzar obres de protecció davant de DANA i fenòmens meteorològics extrems, especialment a la Vega Baixa.

2. Establir un sistema estable i realista de revisió de preus

- Reformar el sistema actual perquè els contractes públics puguen ajustar-se a l'evolució real dels costos.
- Incorporar una excepcionalitat legal que permeta revisar preus en obres d'emergència o de curta duració, com les de la DANA.
- Actualitzar els preus de licitació perquè reflectisquen els costos actuals de materials, energia i mà d'obra.

3. Abordar de manera urgent la falta de mà d'obra qualificada

- Reforçar la Formació Professional específica en construcció, oficis i especialitats tècniques.
- Impulsar programes d'FP dual, formació contínua i requalificació de persones treballadores d'altres sectors.
- Millorar la imatge social del sector per a atraure jóvens i dones, destacant la industrialització, la tecnificació i les oportunitats de conciliació.
- Facilitar la contractació legal en origen en oficis amb una alta demanda i escassetat local.

4. Consolidar la formació i el relleu generacional com a eixos de futur

- Coordinar FP, LABORA, empreses i ajuntaments per a dissenyar una oferta formativa adaptada a la indústria de la construcció actual.
- Impulsar certificats de professionalitat i formació en noves tecnologies de construcció.
- Desenvolupar programes d'inserció juvenil i beques formatives que garantisquen el relleu generacional.

5. Agilitzar els tràmits i simplificar la burocràcia

- Reduir terminis en licitacions, autoritzacions, modificats i certificacions.
- Crear mecanismes de tramitació urgent per a obres estratègiques o d'emergència.
- Digitalitzar completament els procediments administratius relacionats amb obres públiques i urbanístiques.

6. Millorar la productivitat i l'eficiència del sector

- Estendre eines de gestió avançada en empreses de totes les grandàries.
- Impulsar la col·laboració publicoprivada en projectes d'innovació.
- Potenciar plataformes de compra i logística compartida per a reduir costos.

7. Desenvolupar una política activa de sòl i habitatge

- Accelerar la posada en marxa del Pla VIVE i d'altres iniciatives d'habitatge assequible.
- Activar sòl públic infrautilitzat per a destinar-lo a projectes d'habitatge amb preus ajustats al mercat real.
- Reforçar les ajudes a la rehabilitació i construcció d'habitatge en municipis rurals per a combatre el despoblament.

8. Contribuir a la cohesió territorial i a l'equilibri urbanístic

- Rehabilitar habitatge en zones rurals, millorant servicis, mobilitat i connectivitat.

- Facilitar l'accés a l'habitatge per a persones treballadores en zones tensionades.

- Integrar la construcció en estratègies transversals de mobilitat, telecomunicacions i servicis bàsics.

INFORME SECTORIAL
COMERÇ

1. SITUACIÓ ACTUAL EN LA PROVÍNCIA D'ALACANT

El sector del comerç en la província d'Alacant, especialment el comerç d'alimentació i la distribució moderna, presenta una implantació territorial molt sòlida i capil·lar. Hi ha prop de 1.000 establiments d'alimentació organitzada, que sumen uns 750.000 m² de superfície comercial. Gràcies a esta xarxa, el 98 % de la població disposa almenys d'un supermercat en la seua localitat, la qual cosa garantix l'accés homogeni a l'alimentació i evita l'aparició de «deserts alimentaris», fins i tot en l'àmbit rural.

El sector és, a més, intensiu en ocupació estable, amb taxes molt elevades de contractació indefinida que, en moltes ensenyes, arriben al 85–100 %. La distribució alimentària i el comerç local són així un dels grans motors econòmics i socials del territori: vertebren barris i municipis i contribuïxen de manera decisiva a la cohesió social.
Al costat de les grans i mitjanes cadenes, el comerç de proximitat i les empreses de caràcter regional agrupades en entitats com CONFECOMERÇ/FACPYME aporten proximitat, tracte personalitzat, arrelament territorial i capacitat d'adaptació a les necessitats de la clientela local.

No obstant això, el sector es troba en plena etapa de transformació i de pressió creixent:

- Suporta una hiperregulació normativa.
- Patix un augment significatiu de l'absentisme, amb un impacte elevat en els costos laborals.
- Patix el furt multireincident i la delinqüència organitzada, amb pèrdues milionàries que afecten directament uns marges ja molt ajustats.
- Afronta el repte d'adaptar-se a noves exigències mediambientals i d'economia circular i a futures normes de diligència deguda en sostenibilitat.
- Ha de continuar competint amb les plataformes en línia i les grans superfícies, al mateix temps que suporta increments de costos energètics, fiscals i laborals.
- S'enfronta a dificultats per a trobar mà d'obra qualificada, especialment en determinats perfils d'atenció a la clientela, gestió i oficis vinculats al comerç.
- El xicotet comerç es veu condicionat per la burocràcia administrativa i la pressió fiscal.

Malgrat estes tensions, el sector demostra resiliència i voluntat de modernització, avança en digitalització, sostenibilitat, eficiència logística i cooperació empresarial, i manté el seu paper com a peça clau de l'economia i de la vida quotidiana en la província d'Alacant.

PUNTS MÉS CRÍTICS QUE AFECTEN EL SECTOR DEL COMERÇ

Transformació **digital**

i competència en línia.
Amb un impacte especial en el xicotet comerç i l'especialitzat.

Furt **multireincident**

Afecta tant les grans superfícies com el comerç de proximitat.

Logística, mobilitat **i sostenibilitat**

Restriccions a l'accés de vehicles als centres urbans, a més d'una gran necessitat de compatibilitzar sostenibilitat i activitat econòmica.

Problemes de **absentisme**

És un dels factors que més deteriora l'eficiència operativa.

pressió **reguladora i normativa**

Genera inseguretat jurídica i pressió addicional sobre uns marges molt reduïts.

CEV ALICANTE

2. Propostes de millora del sector del comerç

A partir del diagnòstic realitzat i de les aportacions de les organitzacions del sector, es plantegen les propostes de millora següents per a reforçar la competitivitat, la sostenibilitat i el paper estratègic del comerç i la distribució alimentària en la província:

2.1. Marc regulador equilibrat i reducció de la hiperregulació

- Impulsar un marc legislatiu estable, previsible i tècnicament solvent, que tinga en compte la realitat del comerç i la distribució.
- Exigir que les noves normes (alimentàries, mediambientals, comercials, laborals, fiscals) vagen acompanyades d'estudis d'impacte econòmic, social i ambiental, evitant càrregues desproporcionades per a les pimes.
- Establir canals de diàleg estructurat amb el sector (associacions empresarials) abans d'aprovar canvis normatius que afecten directament la seua activitat.

2.2. Lluita contra l'absentisme i millora de la gestió de persones

- Desenvolupar plans específics per a reduir l'absentisme, combinant prevenció, salut laboral, adaptació de llocs de treball i una millor coordinació amb mútues i administració.
- Promoure bones pràctiques en organització de torns, conciliació i clima laboral que ajuden a retindre el talent i millorar la productivitat.
- Avaluar l'impacte de mesures com la reducció de jornada en un sector amb marges molt ajustats, garantint-ne la viabilitat econòmica.

2.3. Prevenció i lluita contra el furt multireincident

- Reforçar la coordinació amb les forces i cossos de seguretat i el sistema judicial per a abordar el furt professional i les bandes organitzades.
- Impulsar ajustos legislatius que permeten actuar de manera més eficaç davant de la multireincidència i reduir la impunitat.
- Afavorir la implantació de mesures tecnològiques de prevenció i control (sistemes de seguretat, traçabilitat, anàlisi de dades) amb suport específic per a les pimes.

2.4. Implementació ordenada i viable del SDDR i de l'economia circular

- Participar activament en el disseny d'un Sistema de Depòsit, Devolució i Retorn (SDDR) adaptat al model espanyol, viable per a les empreses i comprensible per a les persones consumidores, especialment en territoris amb una alta afluència turística com Alacant.
- Garantir que les obligacions d'economia circular i gestió d'envasos s'implementen amb criteris d'eficiència i proporcionalitat, evitant distorsions en la cadena de valor i en els preus finals.
- Donar suport a inversions en logística inversa, transport amb combustibles alternatius i sistemes de gestió de residus que reforcen la sostenibilitat del sector.

2.5. Millora de la logística, la mobilitat urbana i les infraestructures

- Prioritzar la millora de les infraestructures de transport (carreteres, Corredor Mediterrani, connexions amb ports i plataformes logístiques), que són clau per al comerç i la distribució.
- Dissenyar les zones de baixes emissions (ZBE) de manera que permeten compatibilitzar els objectius ambientals amb la necessitat d'abastir les botigues i les persones consumidores, especialment les persones amb mobilitat reduïda.
- Facilitar l'establiment de supermercats i comerços en sòl urbà, reconeixent que la proximitat reduïx l'ús del vehicle privat i contribuïx a una mobilitat més sostenible.

2.6. Reconeixement del caràcter estratègic del comerç i la cadena alimentària

- Reconéixer formalment el caràcter essencial dels supermercats i del comerç d'alimentació, tant en situacions ordinàries com en emergències (pandèmies, DANA, crisis logístiques).
- Garantir en estos escenaris la mobilitat de les flotes, la seguretat de les plataformes logístiques i la rapidesa en la distribució d'aliments.
- Incorporar el sector en els plans de protecció civil i d'emergència com a actor estratègic en el subministrament a la població.

2.7. Suport a la digitalització i modernització del xicotet comerç

- Impulsar programes específics perquè el comerç de proximitat puga digitalitzar la seua gestió, la relació amb la clientela i la presència en línia.
- Facilitar l'accés a eines de comerç electrònic, màrqueting digital, sistemes de cobrament i gestió d'estoc adaptades a la grandària de les pimes.
- Promoure projectes de plataformes conjuntes que agrupen l'oferta local davant de la competència de grans plataformes globals.

2.8. Formació, talent i connexió amb el sistema educatiu

- Reforçar la formació professional i contínua en àmbits com les vendes, la gestió del punt de venda, la logística, la digitalització, l'atenció a la clientela i els idiomes.
- Millorar la connexió entre FP, universitat i empreses, per a ajustar els perfils formatius a les necessitats reals del sector.
- Desenvolupar campanyes per a millorar la imatge del comerç i els servicis com a eixides professionals dignes, estables i amb recorregut.

2.9. Reducció de càrregues administratives i millora de l'entorn per a les pimes

- Simplificar llicències, autoritzacions i tràmits fiscals i laborals que afecten el comerç.
- Desenvolupar una administració més àgil i digital, amb finestretes úniques per a pimes.
- Millorar l'accés al finançament en condicions adequades per a inversions en modernització, sostenibilitat i digitalització.

INFORME SECTORIAL
HOSTALERIA

1. SITUACIÓ ACTUAL EN LA PROVÍNCIA D'ALACANT

El sector de l'hostaleria en la província d'Alacant travessa en 2025 una etapa de creixement moderat, però marcada per forts contrastos. D'una banda, la facturació ha augmentat respecte a l'any anterior, especialment durant l'estiu, gràcies a la major despesa del turisme internacional, que continua consolidant la província com una destinació turística de referència. Este dinamisme confirma que l'hostaleria continua sent un pilar fonamental de l'economia alacantina i un sector estretament vinculat al motor turístic.

No obstant això, la situació del sector presenta debilitats estructurals importants. Entre elles destaca l'increment del cost de les matèries primeres, l'energia i el transport, que reduïx els marges de benefici dels negocis, especialment els xicotets. La pujada salarial del 3 % prevista per a 2025 se suma a estos costos creixents i dificulta encara més la sostenibilitat econòmica de molts establiments.
L'escassetat de personal qualificat continua sent un dels reptes més grans. L'alta rotació, la temporalitat associada a l'estacionalitat turística i la dificultat per a atraure i retindre personal amb experiència afecten directament la qualitat del servici. A més, els canvis en el comportament de la clientela —que continua acudint a bars i restaurants, però gasta menys— obliguen els negocis a adaptar-se a un perfil de demanda més exigent.

A això se suma la necessitat d'afrontar noves obligacions reguladores, com la implantació del sistema VeriFactu, que exigirà als establiments emetre factures digitals verificables. Esta transició implica inversions en tecnologia i formació, especialment per a les pimes amb un grau menor de digitalització. En termes territorials, el sector es comporta de manera desigual: en les àrees urbanes i costaneres l'activitat és forta i estable, mentre que en les zones rurals l'hostaleria patix més estacionalitat, menys població resident i menys flux turístic.

En conjunt, l'hostaleria alacantina es troba en un punt d'inflexió: amb bons indicadors de facturació i una forta dependència del turisme internacional, però amb fragilitats estructurals que obliguen a una modernització profunda per a assegurar l'estabilitat del sector en els pròxims anys.

PUNTS MÉS CRÍTICS QUE AFECTEN EL SECTOR DE L'HOSTALERIA

Escassetat de **mà d'obra qualificada**

i alta rotació. És el principal problema estructural del sector.

Increment de costos **operatius**

Pujada del preu de les matèries primeres alimentàries, elevat cost energètic, increment del transport i els subministraments, augment salarial pactat en conveni... costos que reduïxen la rendibilitat.

gran dependència **del turisme**

Encara que en la província el turisme ja ha deixat de ser tan estacional, esta forta dependència genera inestabilitat.

Regulació i burocràcia

Complexa en l'àmbit municipal (llicències, terrasses, horaris) i amb grans diferències entre municipis. A més d'un increment de les obligacions fiscals i laborals.

2. Propostes de millora per al sector de l'hostaleria

A partir de la informació aportada per la representació del sector, es plantegen les propostes de millora següents per a reforçar la competitivitat, l'estabilitat i la capacitat d'adaptació de l'hostaleria en la província d'Alacant:

1. Reduir els costos operatius i garantir la sostenibilitat econòmica dels negocis

- Establir mecanismes de suport per a compensar l'augment dels costos de matèries primeres, energia i transport.
- Adaptar la fiscalitat i les càrregues reguladores a la realitat de l'hostaleria, especialment per a xicotetes i mitjanes empreses.
- Impulsar mesures d'eficiència energètica i d'estalvi d'aigua i residus per a reduir les despeses operatives.

2. Abordar l'escassetat de mà d'obra qualificada

- Crear un pla provincial d'ocupació i formació per a l'hostaleria que reforce l'FP dual, la formació contínua i la requalificació.
- Millorar la imatge social de l'hostaleria com a opció laboral, dignificant la professió i visibilitzant les oportunitats de carrera.
- Potenciar la incorporació de jóvens i dones al sector, oferint condicions laborals més estables i atractives.
- Continuar desenvolupant eines d'ocupació sectorial, com el portal en què treballa APEHA.

3. Reduir la dependència de la temporada alta i fomentar l'activitat anual

- Impulsar la creació d'esdeveniments gastronòmics, culturals i esportius durant els mesos de temporada baixa.
- Reforçar la col·laboració amb el sector turístic per a diversificar i desestacionalitzar la demanda.
- Promoure línies de suport específiques per a negocis situats en zones rurals o amb una forta estacionalitat.

4. Impulsar la digitalització integral i acompanyar la implantació de VeriFactu

- Oferir suport tècnic i econòmic perquè els establiments puguen adaptar-se al sistema VeriFactu sense que se'n veja afectada la viabilitat.
- Facilitar formació en digitalització, màrqueting en línia, reserva digital, sistemes de gestió i anàlisi de dades.
- Impulsar l'ús de solucions digitals que augmenten la productivitat i reduïsquen costos (programari de gestió, control d'inventari, eines d'intel·ligència artificial, etc.).
- Crear plataformes digitals conjuntes per a promocionar l'oferta gastronòmica provincial.

5. Millorar la productivitat i la qualitat del servici

- Reforçar la qualificació professional en idiomes, atenció a la clientela, gestió, digitalització i sostenibilitat.
- Implantar eines que faciliten l'organització eficient del treball i reduïsquen la càrrega administrativa.
- Desenvolupar programes de certificació de qualitat vinculats a la professionalització del sector.

6. Simplificar la càrrega administrativa i agilitzar els tràmits

- Revisar i agilitzar els procediments de llicències, horaris, inspeccions i normatives municipals.
- Promoure un entorn administratiu més flexible i coordinat entre administracions.
- Acompanyar les pimes hostaleres mitjançant oficines d'assessorament en tràmits normatius.

7. Reforçar la sostenibilitat i l'ús de productes de proximitat

- Impulsar programes de suport a la reducció de residus, el reciclatge i l'eficiència energètica.
- Promoure el consum de productes locals, reforçant la identitat gastronòmica d'Alacant.
- Afavorir la participació del sector en projectes europeus d'economia circular i sostenibilitat.

8. Fomentar la inclusió laboral i millorar l'entorn social del sector

- Dissenyar programes d'integració sociolaboral adaptats a les necessitats del sector.
- Impulsar iniciatives que milloren el clima laboral, reduïsquen l'absentisme i augmenten l'estabilitat.

9. Abordar l'accés a l'habitatge per a les persones treballadores del sector

- Desenvolupar polítiques d'habitatge assequible per a la plantilla en zones turístiques amb preus tensionats.
- Fomentar acords amb administracions i empreses per a facilitar habitatge temporal o de temporada.
- Integrar el sector en les estratègies provincials d'habitatge i cohesió territorial.

INFORME SECTORIAL
TURISME

1. SITUACIÓ ACTUAL EN LA PROVÍNCIA D'ALACANT

En 2026, el turisme continua sent un dels principals motors econòmics de la província d'Alacant i un dels sectors estratègics amb més impacte en l'ocupació, l'activitat empresarial i la projecció internacional del territori.

Després de tancar 2024 amb xifres històriques i consolidar en 2025 un creixement sostingut, l'exercici 2026 es caracteritza per una fase d'estabilització amb creixement moderat, en un entorn més exigent i competitiu a escala internacional. La província manté una posició sòlida dins del conjunt de la Comunitat Valenciana, i la Costa Blanca és la principal destinació turística de la regió tant en volum com en impacte econòmic.

El creixement registrat en els últims exercicis ha estat impulsat principalment pel turisme internacional, que continua mostrant fortalesa en mercats tradicionals com el Regne Unit, Alemanya, els Països Baixos, Bèlgica i els països nòrdics. L'aeroport Alacant-Elx Miguel Hernández continua consolidant-se com a infraestructura clau, manté una elevada connectivitat europea i reforça el seu paper estratègic en la competitivitat provincial.

En 2026, el turisme internacional manté una major despesa mitjana per visitant, afavorida per:

- Un perfil de turista més orientat a experiències de qualitat.
- Més demanda d'allotjament de categoria mitjana-alta i superior.
- Diversificació de productes turístics (gastronòmic, esportiu, cultural i d'interior).
- Interés creixent per destinacions segures, consolidades i amb bona connectivitat.

Per contra, el turisme nacional presenta un comportament més contingut, condicionat per l'evolució del poder adquisitiu i la moderació de la despesa en oci. Encara que continua sent rellevant, especialment en caps de setmana i temporada mitjana, el seu creixement és inferior al del segment internacional.

En este context, el repte ja no és únicament créixer en nombre de visitants, sinó millorar la rendibilitat, la sostenibilitat i la qualitat del model turístic provincial.

PUNTS MÉS CRÍTICS QUE AFECTEN EL SECTOR DEL TURISME

Dependència **del turisme internacional**

La fortalesa internacional és un avantatge, però també una font de risc estructural.

Escassetat de mà d'obra i qualitat **de l'ocupació**

El capital humà és el principal coll de botella del sector.

Connectivitat aèria i **infraestructures**

Elevada dependència de l'aeroport Alacant-Elx com a porta d'entrada i insuficient connectivitat ferroviària amb determinades zones de la província. La connectivitat és un factor crític de competitivitat.

Canvi climàtic i escassetat **d'aigua**

Més freqüència de fenòmens extrems (onades de calor, DANA). A més, és urgent una gestió eficient de l'aigua com a element clau en una destinació mediterrània.

Accés a l'habitatge en **zones turístiques**

L'elevat preu del lloguer en els municipis costaners dificulta l'atracció de personal, la qual cosa té un impacte indirecte sobre l'estabilitat de les plantilles.

Competència internacional **creixent**

Destinacions mediterrànies alternatives amb preus més baixos i nous competidors en mercats emergents.

2. Propostes de millora per al sector turístic

1. Millorar la percepció social del turisme i reforçar la convivència amb la població resident

- Impulsar campanyes continuades com «Turismo que suma» o «Yo también soy turista», enfocades a explicar l'impacte positiu del turisme i reduir la turismofòbia.
- Incorporar associacions veïnals i agents socials en meses estables de diàleg per a previndre conflictes i millorar la convivència.
- Fomentar programes de responsabilitat turística en hotels, comerços i restaurants per a reforçar els valors d'hospitalitat, inclusió, respecte i professionalitat.

2. Avançar cap a un model turístic sostenible i de gestió responsable

- Establir indicadors ambientals obligatoris (aigua, energia, residus, territori) per al sector, basats en la normativa europea i vinculats als ODS.
- Impulsar plans de reducció del consum d'aigua i energia en la planta hotelera, amb incentius per a instal·lacions eficients.
- Dissenyar un programa de protecció d'ecosistemes sensibles, especialment en espais naturals d'interior i litoral.
- Implantar projectes pilot de gestió intel·ligent de recursos mitjançant sensors, intel·ligència artificial i anàlisi de dades.

3. Combatre l'estacionalitat i diversificar l'oferta turística

- Llançar una estratègia de destinacions d'interior que pose les comarques rurals com a alternatives de natura, cultura, gastronomia i turisme actiu.
- Crear productes turístics de temporada baixa (hivern, primavera, tardor), amb la col·laboració d'hotels, agències i operadors.
- Desenvolupar experiències temàtiques vinculades al patrimoni, els festivals, els esports, el benestar, la moda i el calçat i l'enoturisme.
- Impulsar campanyes de promoció segmentada per a països amb demanda estable fora de l'estiu.

4. Augmentar la disponibilitat i la qualificació del capital humà turístic

- Activar un Pla Integral d'Ocupació Turística, amb mesures en:

1. Formació específica i contínua.
2. Polítiques innovadores de RH que milloren la conciliació i l'atractiu del sector.
3. Transport interurbà reforçat per a les persones treballadores.
4. Allotjament assequible adaptat a zones turístiques.

- Reforçar la formació professional dual aplicada al turisme, connectant FP, universitats i empreses.
- Impulsar campanyes de prestigi professional que fomenten vocacions en hostaleria, restauració, gestió d'allotjaments, idiomes i tecnologia turística.
- Crear programes de retenció de talent i d'atracció de perfils especialitzats.

5. Preparar el sector davant d'emergències climàtiques, sanitàries i energètiques

- Desenvolupar plans de contingència climàtica per a garantir el confort tèrmic i la continuïtat dels servicis.
- Establir protocols d'actuació en situacions de crisi sanitària o econòmica.
- Invertir en infraestructures energètiques de suport en allotjaments i equipaments turístics.
- Dotar el sector d'eines per a la gestió de riscos i la continuïtat del negoci.

INFORME SECTORIAL
LOGÍSTICA I TRANSPORT

1. SITUACIÓ ACTUAL EN LA PROVÍNCIA D'ALACANT

El sector de la logística i el transport en la província d'Alacant travessa una etapa de transformació profunda, marcada per la digitalització, la falta de personal qualificat i un increment notable dels costos operatius i normatius. Es tracta d'un sector essencial per a l'economia provincial —especialment en un territori altament dependent del turisme, la indústria exportadora i la distribució comercial—, però que es troba condicionat per problemes estructurals que en limiten la competitivitat.

Un dels principals obstacles és l'escassetat de professionals de la conducció i d'altres perfils qualificats. L'accés a la professió continua sent complex, lent i burocràtic, la qual cosa dificulta captar nous professionals i frena directament el creixement de les empreses. A esta situació se suma un absentisme mèdic en augment, unit a l'ampliació continuada de permisos retribuïts, que ha generat una caiguda significativa de la productivitat.

El sector també es veu afectat per les restriccions pressupostàries de les administracions públiques, que limiten la capacitat de contractació de servicis i la renovació d'infraestructures essencials per a la mobilitat i la logística.

Les empreses operadores han d'adaptar-se, a més, a reptes tecnològics i ambientals, com l'electrificació de les flotes, la incorporació de programari avançat de gestió i el compliment de noves normatives.
Encara que la digitalització s'està convertint en un pilar estratègic per a mantindre el nivell de servici, continua havent-hi una bretxa rellevant entre les exigències tecnològiques i la disponibilitat de talent, la qual cosa provoca tensions addicionals. El sector reconeix que la tecnologia pot millorar processos, seguretat i eficiència, però no aconseguix, per si sola, fer més atractiva la professió de la conducció.

L'entorn regulador és un altre factor crític: la normativa sectorial creix, canvia amb rapidesa i genera dificultats per a optimitzar els costos, augmentar la grandària de les empreses i guanyar escala per a competir en mercats cada vegada més exigents.

En conjunt, el sector es troba en un punt d'inflexió: amb una forta necessitat de modernització i innovació, però amb obstacles importants relacionats amb el talent, la productivitat, la burocràcia i l'adequació normativa. La capacitat d'avançar en formació, tecnologia, eficiència operativa i col·laboració publicoprivada serà decisiva per a assegurar-ne la sostenibilitat a mitjà i llarg termini.

PUNTS MÉS CRÍTICS QUE AFECTEN LA LOGÍSTICA I EL TRANSPORT

Limitacions en la xarxa elèctrica i transició energètica

La transició energètica és necessària però econòmicament exigent i actualment insuficient.

Escassetat de professionals de la conducció

Falta de professionals de la conducció de transport pesant i mercaderies, plantilla envellida i escàs relleu generacional.

Burocràcia i pressió normativa

Creixent complexitat reguladora nacional i europea, a més de noves obligacions mediambientals i una normativa laboral cada vegada més exigent. Tràmits administratius lents i heterogenis.

Increment de costos operatius

Preu del combustible i la seua volatilitat, sumat a l'augment dels costos laborals, l'increment d'assegurances, manteniment i peatges i els costos derivats de noves exigències mediambientals.

Digitalització desigual

Hi ha una gran necessitat d'inversió en programari de gestió de flotes, però també falta de perfils digitals especialitzats.

Dèficit de infraestructures estratègiques

La competitivitat logística provincial depén directament d'algunes infraestructures.

2. Propostes de millora per al sector del transport i la logística

A partir de les respostes rebudes en l'enquesta sectorial, es plantegen les propostes de millora següents, orientades a reforçar la competitivitat, la modernització i la resiliència del sector en la província d'Alacant:

2.1. Solucionar l'escassetat de professionals de la conducció i de perfils qualificats

- Simplificar i agilitzar l'accés a la professió de conductor o conductora professional, reduint tràmits i temps d'obtenció de permisos i certificats.
- Impulsar programes d'immigració laboral en origen per a cobrir vacants no cobertes a escala local, amb formació prèvia i contractació garantida.
- Ampliar l'oferta de Formació Professional vinculada al transport i la logística, tant en FP bàsica com mitjana i superior.
- Implementar campanyes de sensibilització per a revaloritzar la professió, atraure jóvens i millorar les condicions de treball.

2.2. Millorar la productivitat

- Impulsar eines digitals per a millorar la planificació de rutes, el seguiment de flotes i la gestió del temps efectiu de treball.

2.3. Modernització tecnològica i transició energètica

- Donar suport a inversions per a l'electrificació de flotes, la incorporació de combustibles alternatius i l'ús de vehicles més eficients.
- Afavorir la renovació de maquinària i sistemes de càrrega, descàrrega i emmagatzematge per a reduir temps improductius.
- Impulsar plataformes digitals compartides entre empreses per a optimitzar càrregues, rutes i processos logístics.
- Aprofitar millor els fons europeus disponibles per a la modernització del sector, simplificant-ne la tramitació.

2.4. Millora de les infraestructures de transport i suport públic

- Reforçar les infraestructures crítiques de la província:

1. carreteres d'accés a zones industrials,
2. eixos logístics urbans,
3. connexions amb el port i l'aeroport,
4. Corredor Mediterrani,
5. àrees de servici segures i suficients.

- Incrementar la inversió pública destinada a servicis de transport i logística.
- Reconéixer formalment la importància estratègica del sector, especialment davant d'emergències o crisis d'abastiment.

2.5. Innovació i desenvolupament empresarial

- Fomentar la innovació en processos, seguretat, geolocalització, intel·ligència artificial aplicada i traçabilitat digital.
- Afavorir la creació d'empreses més grans o de cooperatives logístiques que puguen guanyar escala, reduir costos i ser més competitives.
- Impulsar àrees de servici segures amb servicis mínims (higiene, descans, restauració) orientades a millorar la vida laboral del personal transportista.

2.6. Habitatge i qualitat de vida del personal

- Facilitar l'accés a habitatge assequible per a persones treballadores del transport, especialment en àrees logístiques o turístiques on els preus dificulten la contractació.
- Impulsar convenis amb ajuntaments i empreses públiques per a habilitar solucions d'habitatge vinculat a l'ocupació.

INFORME SECTORIAL
INNOVACIÓ I DIGITALITZACIÓ

1. SITUACIÓ ACTUAL EN LA PROVÍNCIA D'ALACANT

El sector de la innovació i la digitalització en la província d'Alacant, representat pel Terciari Avançat, es troba actualment en una fase de consolidació i creixement sostingut, encara que amb reptes estructurals significatius. L'ecosistema provincial compta amb entre 500 i 600 empreses tecnològiques, concentrades principalment a Alacant, Elx, Alcoi i Sant Joan, que generen 26.000 llocs de treball, el 3,5 % de l'ocupació provincial, per davall de la mitjana nacional, situada en el 6,8 %.

La província disposa d'una infraestructura digital avançada, amb una cobertura de fibra òptica superior al 95 % en àrees urbanes i un desplegament creixent del 5G, si bé persistixen bretxes en les comarques d'interior. Les universitats i els centres tecnològics graduen unes 600 persones titulades en TIC cada any, però menys del 50 % es queda en el territori, la qual cosa evidencia un repte crític de retenció de talent.

L'adopció tecnològica per part del teixit productiu continua sent limitada, especialment entre les pimes i els sectors tradicionals. Les dades nacionals mostren que només el 9,6 % de les empreses utilitza IA, l'11 % big data i el 46 % servicis en el núvol.

Malgrat això, la província compta amb fortaleses consolidades: infraestructures robustes, hubs i associacions en creixement, i una cultura de col·laboració publicoprivada que s'està afermant.

PUNTS MÉS CRÍTICS QUE AFECTEN LA INNOVACIÓ I LA DIGITALITZACIÓ

Atomització de l'ecosistema **tecnològic**

Falta d'empreses tractores tecnològiques de gran dimensió.

Dèficit de talent tecnològic i fuga **de perfils qualificats**

Nombre insuficient de perfils STEM respecte a la demanda empresarial, que se suma a la fuga de talent i a la dificultat per a atraure professionals sènior especialitzats.

Insuficient accés al finançament **per a startups**

Obstaculitza la consolidació d'empreses innovadores.

Desconnexió entre universitat i FP **amb la realitat empresarial**

Desajust entre els continguts formatius i les necessitats reals del mercat, a més d'una escassa implantació estructural de l'FP dual tecnològica, la qual cosa alenteix l'adaptació curricular a les noves tecnologies.

Dificultat per a consolidar **una marca tecnològica provincial**

Necessitat d'enfortir els parcs tecnològics i els espais col·laboratius, unida a la falta de grans projectes tecnològics emblemàtics i tractors.

2. Propostes de millora per al sector de la innovació i la digitalització.

1. Pla estratègic i observatori provincial.

- Com a punt de partida, el sector considera prioritari desenvolupar un Pla Estratègic d'Innovació i Digitalització que aglutine tots els actors del sector a escala provincial amb la finalitat de treballar en objectius clars que ajuden a avançar en la millora del sector en la província.
- Crear l'Observatori d'Impacte Digital Provincial amb uns indicadors inicials: nombre d'empreses tecnològiques, ocupació digital, adopció de tecnologies clau, inversió i bretxa territorial.

2. Integració de «Skills Alicante» en l'FP i la universitat

- Posar en marxa cursos curts i microcredencials en:

1. IA aplicada, anàlisi de dades, ciberseguretat, núvol.
2. Eines digitals per a pimes (gestió, màrqueting digital, comerç en línia).

- Prioritzar perfils amb una inserció ràpida en empreses de la província.
- Establir meses tècniques estables FP–Universitat–Empreses per a ajustar els continguts a la demanda real.
- Que els continguts digitals clau s'integren de manera estable en:

1. Cicles d'FP (especialment FP dual avançada).
2. Graus i màsters universitaris.

- Crear itineraris de «doble especialització»: per exemple, turisme + tecnologies digitals, agro + dades, salut + IA.

3. Mesures urgents sobre la bretxa digital territorial

- Prioritzar projectes d'extensió de fibra i 5G a municipis amb menys cobertura.

- Implantar punts de mediació digital en ajuntaments i mancomunitats per a:

1. Tràmits electrònics.
2. Alfabetització digital bàsica.
3. Suport a pimes i persones autònomes.

- Dissenyar incentius perquè les empreses tecnològiques s'instal·len o òbriguen seus a l'interior (bonificacions, espais subvencionats, suport a l'habitatge per al talent).

Totes estes mesures podrien servir, a més, d'impuls per a combatre el despoblament de les zones rurals.

4. Fons Provincial de Coinversió Tecnològica

- Crear un fons de coinversió publicoprivat amb l'objectiu de donar suport a startups i scaleups amb seu en la província, amb focus en verticals en què Alacant té avantatge (turisme intel·ligent, aigua, salut, moda–calçat).

5. Cohesió digital territorial avançada

- Completar el desplegament de fibra i 5G en tota la província (amb un focus especial en l'interior).

6. Marca «Alicante Digital» reconeguda externament

- Llançar i consolidar la marca «Alicante Digital» / «Alicante Digital Innovation Hub»:
- Estratègia de comunicació específica per a posicionar Alacant com a pol tecnològic mediterrani.
- Especialització intel·ligent de la província, consolidant Alacant com a pol especialitzat en:

- Turisme intel·ligent.
- Gestió de l'aigua i sostenibilitat.
- Salut i benestar digital.
- Moda, calçat i comerç minorista digital.

Utilitzar-los com a plataformes d'experimentació i demostració tecnològica per a empreses i administracions.

CONCLUSIONS
REPTES I PRIORITATS

1. UNA VISIÓ DE CONJUNT

El diagnòstic elaborat per CEV Alicante a partir de la consulta a les associacions i empreses dels principals sectors de la província mostra un teixit empresarial divers, amb capacitat d'adaptació i una forta vocació exportadora, però sotmés a tensions estructurals que, en la seua majoria, compartixen tots els sectors analitzats.

Agricultura, indústria, energia, construcció, comerç, hostaleria, turisme, logística i innovació viuen realitats molt diferents, però coincidixen a assenyalar els mateixos obstacles per a la seua competitivitat. Esta coincidència és, en si mateixa, una de les principals conclusions de l'informe: els grans reptes de la província no són sectorials, sinó transversals, i la seua solució exigix una resposta coordinada.

Reptes comuns

L'escassetat de personal qualificat és el problema més repetit. Afecta els perfils tècnics de la indústria i la construcció, la conducció professional, l'hostaleria i el turisme i el talent tecnològic, i s'agreuja per la falta de relleu generacional, el desajust entre la formació i les necessitats reals de les empreses i les dificultats d'accés a l'habitatge en les zones més tensionades.

L'increment sostingut dels costos —energia, matèries primeres, transport i costos laborals— reduïx els marges, especialment en les pimes, i limita la seua capacitat d'inversió en modernització i digitalització.

La càrrega burocràtica i la inestabilitat normativa apareixen en tots els sectors: tramitacions lentes i heterogènies, noves obligacions sense períodes d'adaptació suficients i falta de diàleg previ amb el teixit empresarial.

El dèficit d'infraestructures i d'inversió pública, amb Alacant com a penúltima província en inversió estatal, condiciona la connectivitat, la logística, la seguretat hídrica i la protecció davant de fenòmens climàtics extrems. El Corredor Mediterrani, les connexions amb el port i l'aeroport, la xarxa elèctrica i el transvasament Tajo-Segura són infraestructures estratègiques per al conjunt de l'economia provincial.

La transició digital i ecològica es percep com una oportunitat, però també com un esforç d'inversió i adaptació que moltes pimes no poden afrontar sense acompanyament.

Fortaleses sobre les quals construir

Davant d'estos reptes, la província compta amb actius molt rellevants: ecosistemes industrials especialitzats i amb arrelament territorial, una marca turística consolidada internacionalment, un sector agroalimentari estratègic, una xarxa comercial que garantix l'abastiment en tot el territori, un ecosistema tecnològic en creixement i una cultura empresarial que ha demostrat la seua resiliència en contextos de crisi.

2. PRIORITATS D'ACTUACIÓ

A partir de les propostes recollides en cada sector, CEV Alicante identifica les prioritats d'actuació següents per al conjunt de la província:

1. **Talent i formació.** Un pla provincial d'ocupació i formació que connecte FP, universitat i empreses, reforce l'FP dual, facilite la contractació en origen quan no hi haja oferta local i afavorisca la incorporació de jóvens i dones als sectors amb més escassetat de personal.
2. **Habitatge vinculat a l'ocupació.** Solucions d'habitatge assequible per a les persones treballadores en les zones turístiques, logístiques i industrials amb preus més tensionats.
3. **Inversió en infraestructures.** Recuperar la inversió pública en la província amb una programació plurianual que prioritze el Corredor Mediterrani, les connexions amb el port i l'aeroport, la xarxa elèctrica, el sòl industrial i les obres de protecció davant de les DANA.
4. **Seguretat hídrica.** Garantir la continuïtat del transvasament Tajo-Segura i desenvolupar un pla integral d'infraestructures hídriques que assegure aigua suficient a preus assumibles.
5. **Simplificació administrativa i estabilitat normativa.** Finestretes úniques, tramitació digital, estudis d'impacte previs a les noves normes i diàleg estructurat amb les organitzacions empresarials.
6. **Costos i finançament.** Mesures per a contindre l'impacte dels costos energètics, impuls a l'autoconsum i a les comunitats energètiques, i línies de finançament adaptades a les pimes per a invertir en modernització.
7. **Digitalització i innovació.** Acompanyar les pimes en l'adopció de tecnologies, tancar la bretxa digital de l'interior i consolidar Alacant com a pol tecnològic mediterrani.
8. **Col·laboració publicoprivada.** Reforçar la interlocució entre les administracions i les organitzacions empresarials per a dissenyar i executar estes mesures de manera coordinada.

Este informe no pretén ser un punt d'arribada, sinó una eina de treball. CEV Alicante traslladarà les seues conclusions a les administracions públiques i a la mateixa Confederació, i continuarà actualitzant este diagnòstic juntament amb les associacions i empreses que l'han fet possible, amb l'objectiu compartit que la província d'Alacant guanye competitivitat, ocupació de qualitat i cohesió territorial.

AGRAÏMENTS

CEV Alicante vol expressar el seu agraïment a totes les empreses, associacions i federacions empresarials que van participar en la consulta feta durant l'últim trimestre de 2025 per a l'elaboració d'este informe.

Les seues respostes, les seues dades i les seues propostes són la base d'este treball i reflectixen el coneixement directe de qui millor coneix la realitat de cada sector. Gràcies pel temps dedicat, per la disposició a compartir informació i pel compromís amb el desenvolupament econòmic i social de la província d'Alacant.

Este document és el resultat d'un esforç col·lectiu i només té sentit com a punt de partida per a continuar treballant junts.

Gràcies.

CEV ALICANTE